

заходів. Зокрема, в країнах ЄС набули широкого використання технічні бар'єри, які довели свою ефективність у зовнішньоекономічному регулюванні. Активне використання цілого комплексу нетарифних заходів дозволяє ЄС здійснювати ефективний захист цих галузей, незважаючи на практично повне усунення тарифних бар'єрів у цих галузях відповідно до взятих ЄС зобов'язаннями за Угодами Уругвайського раунду СОТ [2].

1. Мельник Тетяна Нетарифне регулювання у країнах ЄС / Т. Мельник // ISSN 1727-9313. ВІСНИК КНТЕУ. 2014. № 2; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2014/02/3.pdf>. 2. Бережнюк І. Г., Несторишен І. В. Нетарифне регулювання як основний елемент зовнішньоекономічної політики Європейського Союзу / І. Г. Бережнюк, І. В. Несторишен // Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 118 (частина І). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/2297/2018>. 3. Нетарифні заходи регулювання зовнішньоекономічної діяльності. МІТНА СПРАВА. Вісник Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/8217>.

К.е.н., доц. Моторнюк У.І.

Національний університет «Львівська політехніка»

ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

©Моторнюк У.І., 2018

Природним наслідком прояву переваг корпоративної форми організації бізнесу у світовій економіці стало формування надзвичайно потужних транснаціональних корпорацій, які здобули лідерство в усіх без винятку сферах економічного та соціального життя суспільства. Беззаперечним є і формування значного впливу з боку найбільших сучасних ТНК на політичні процеси, що, своєю чергою, створює численні загрози для національних держав. Таким чином, саме в останні десятиліття було сформовано принципово нову форму гострого конфлікту інтересів «ТНК – держава», від вирішення якого багато в чому буде залежати економічний світовий порядок [1, с. 121], що у свою чергу зумовило актуальність тематики даного дослідження.

Транснаціоналізація світового господарства призвела до трансформації підходів щодо ідентифікації ТНК від кількісних ознак (річний оборот більше \$1 млрд; філії/дочірні компанії знаходяться не менш як у двох країнах світу; частка закордонних активів становить 25–30% у загальній їх вартості; 1/5–1/3 загального обороту компанії походить із зовнішніх ринків) до якісних («дифузія» промислового та фінансового капіталу ТНК на рівні кількох країн; єдина корпоративна стратегія ТНК; значна частка фінансових потоків, що акумулюються закордонними структурними підрозділами ТНК; глобальне лідерство за більшістю показників діяльності).

У межах діяльності ТНК спостерігається концентрація зовнішньоторговельних зв'язків, що сприяє зміні їх структури через витіснення зі світового ринку середніх і дрібних експортерів та імпортерів. Під впливом науково-технічного прогресу, що підсилюється інтернаціоналізацією капіталу й виробництва, капітал ТНК сконцентрувався у сфері послуг і наукомістких галузей обробної промисловості. Особливо це характерно для окремих країн, що розвиваються, у Південно-Східній Азії та Латинській Америці, де мають місце значні розміри вкладеного міжнародними корпораціями капіталу. Наприклад, більше 2/3 експорту електронної та електротехнічної продукції, виробленої у Малайзії, Сінгапурі, Мексиці, на Філіппінах, здійснюється філіями ТНК. Унаслідок

розширення поставок продукції наукоємких галузей змінюється структура експорту цих країн, що сприяє їх просуванню на більш гідне місце в міжнародному поділі праці [2, с. 38].

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується не тільки зростанням масштабів транснаціоналізації, а й посиленням концентрації фінансового капіталу, і як наслідок, зростання ролі транснаціональних банків. За даними рейтингу Forbes Global 2000, (2016) до переліку найбільших компаній світу, які визначаються на основі композитивного рахунку таких рівнозначних критеріїв, як обсяг продажу, прибуток, активи та ринкова вартість, потрапили компанії із 63 країн. Обсяги продажу ТНК становили понад \$35 трлн., отриманими прибуток – \$2,4 трлн., наявні активи – \$162 трлн., а їх загальна ринкова вартість – \$44 трлн [3]. Уперше рейтинг очолили китайські банки: Промисловий і комерційний банк Китаю, Будівельний банк Китаю, а також Сільськогосподарський банк Китаю. Основними галузями діяльності ТНК у 2016 р. були: банківська справа (279 ТНК); електроенергетика (85 ТНК); нерухомість (83 ТНК); інвестиційні послуги (80 ТНК); видобування нафти і газу (79 ТНК); хімічна промисловість (59 ТНК); телекомунікації (58 ТНК); будівельні послуги (50 ТНК); страхування (46 ТНК) та фармацевтика (45 ТНК). На ці галузі припадає 43,2% ТНК [4, с. 75].

Під впливом науково-технічного прогресу та глобальної конкуренції трансформується система управління ТНК. Більшість ТНК видозмінюють внутрішню систему управління, переходячи від функціональної до матричної або змішаної системи. Науково-технічний прогрес обумовлює подальшу еволюцію системи управління ТНК у напрямку підвищення самостійності та ролі НДДКР-підрозділів у приймаючих країнах. На цьому тлі в Україні є шанс для налагодження тісної співпраці з ТНК, використовуючи наявну мережу науково-дослідних інститутів [5].

На сучасному етапі розвитку світового господарства до факторів конкурентоспроможності метарівня (рівня соціально-економічних суспільних системи та їхніх компонентів, що беруть участь у глобальному конкурентному процесі) відносять форми політичної й економічної організації, спрямовані на сталий розвиток суспільства: соціокультурні фактори, моральні цінності, взаємодію політичних, правових і економічних організацій, стратегічну спроможність, політичну спроможність. У такому контексті конкуренція ведеться вже не стільки за місце у міжнародному поділі праці, скільки за статус країни у глобальних політико-економічних процесах [6, с. 35].

За підрахунками центру соціально-економічних досліджень «CASE Україна», щорічно з України через використання офшорних схем виводиться біля \$10 млрд., через що бюджет втрачає 50-65 млрд. грн. Крім цього, через офшорні фірми з України вивозиться 75% всього експорту. Однак, у 2018 р. стартував автоматичний обмін податковою та фінансовою інформацією між ЄС та іншими країнами, оскільки в силу вступив «Загальний стандарт звітності» (Common Reporting Standart - CRS). За даними дослідження Амстердамського університету, всього три країни Європи забезпечують переміщення 43% від загального об'єму корпоративних офшорних інвестицій з податкових гаваней: Нідерланди (23% переміщених фінансових потоків), Великобританія (14%) та Швейцарія (6%), в той час як США з 2015 до 2018 рр. збільшила свою частку на ринку офшорних фінансових послуг на 14% та контролюють 22,3% світового офшорного ринку. 1 січня 2017 р. Україна приєдналась до Програми розширеного співробітництва в межах ОЕСР та зобов'язалась імплементувати так званий Мінімальний стандарт плану дій по протидії розмивання бази оподаткування та виводу прибутку з оподаткування (BEPS), а на останній квартал 2018 р. призначено експертне оцінювання України з боку ОЕСР та до кінця року мінімальний стандарт повинен бути повністю імплементований [7, с. 13].

Таким чином, транснаціоналізація сучасного світового господарства призвела до перегрупування галузевої та географічної структури транснаціонального капіталу, трансформування системи управління ТНК, появи нових факторів формування конкурентоспроможності країн, перерозподіл контролю над офшорним бізнесом. Перелічені тенденції повинні бути враховані при розробленні стратегії економічного розвитку України.

1. Стеценко Б.С. Транснаціоналізація як визначальна тенденція розвитку глобальної фінансової інфраструктури // Науковий вісник Ужгородського національного університету, Серія

Міжнародні економічні відносини та світове господарство – 2017. – Вип. 13, Ч 2. – С. 121-125.
2. Гудим К. Транснаціоналізація як чинник глобалізації / К. Гудим // *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2014. – № 4. – С. 33-44.* 3. *The World's Largest Companies 2016* <https://www.forbes.com/sites/steveschaefer/2016/05/25/the-worlds-largest-companies-2016/#6a60b41145ab>. 4. Кривов'язюк І.В. Сучасне трактування та динамізм розвитку сектору транснаціональних корпорацій світу / І.В. Кривов'язюк // *Світове господарство і міжнародні економічні відносини. – 2016. – № 13. – С. 74-78.* 5. Комишук О.І. Трансформація системи управління ТНК в умовах глобальної конкуренції та посилення ролі науково-технічного прогресу [Електронний ресурс] / О.І. Комишук.: *Бібліотека ДВНЗ КНЕУ ім. Вадима Гетьмана. – Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/4465/1/Komshuk.pdf>.* 6. Богашко О.Л. Теоретичні аспекти дослідження конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / О.Л. Богашко // *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2014. – No 1. – С. 32–37. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vbumb_2014_1_7.pdf.* 7. Андрєєва Е. *Чому США не бояться бути крупнейшим офшором* / Е. Андрєєва // *Власть денег. – 2018. – № 4. – С. 12-14.*

К.е.н., доц. Ноджак Л.С., к.е.н., асист. Ганас Л.М., студент Сліпець О.О.
Національний університет «Львівська політехніка»

ПОРЯДОК ДІЙ ПІДПРИЄМСТВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ РЕІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ

© Ноджак Л.С., Ганас Л.М., Сліпець О.О. 2018

У сучасних умовах господарювання важливого значення набуває експортно-імпортна діяльність підприємств, адже її результати забезпечують національну економіку валютними надходженнями, які, своєю чергою, значною мірою впливають на економіку, в цілому, та курс національної валюти, зокрема.

Однак, при здійсненні цих видів зовнішньоекономічної діяльності, може виникати необхідність повернення товарів. Зокрема, якщо імпортера не влаштовують умови договору, або показники поставлених товарів, то він може розірвати угоду. В такому випадку відбувається повернення товарів та, відповідно, й експортної виручки в іноземній валюті. Вивезені в режимі експорту товари можуть бути повернені в Україну з використанням митних режимів реімпорту або імпорту. Вивезений раніше товар підлягає ввезенню на митну територію України, що створює низку труднощів та додаткових витрат, пов'язаних із перетином товарів кордону. Зокрема, під час повернення товарів від нерезидента, резидент зобов'язаний виконати всі вимоги митних органів щодо митного оформлення ввезення товарів та сплатити відповідні митні платежі. Крім того, необхідно здійснити певні коригування в обліку, адже товари, що повертають резиденту, було продано та визнано доходи та витрати. У такому разі для підприємств режим імпорту є менш вигідним.

Отже, для того, щоб запобігти накладанню штрафів та санкцій, а також для вирішення проблеми з найменшими фінансовими втратами необхідно запровадити чіткий коректний регламентований порядок дій при здійсненні реімпортних операцій підприємствами (рис. 1).

Першим кроком буде визначення причин поміщення товару у митний режим реімпорту. Якщо повернення товарів не відповідатиме цим вимогам, тоді буде застосовано митний режим – імпорт. Можливі такі причини поміщення товарів у митний режим реімпорт: повернення браку, невиконання умов договору, неоплата товару тощо. Ця дія необхідна оскільки операції з ввезенням товарів у митному режимі реімпорту звільнені від ПДВ. Підприємствами через невиконання умов